Posudek bakalářské práce *Jazykový posun u českého společenství v Srbsku*

Tereza Štochlová se ve své bakalářské práci věnuje etnicky českému společenství žijícím v srbském Banátu, přičemž jejím hlavním cílem je zdokumentovat probíhající jazykový posun tohoto společenství směrem od češtiny k srbštině.

První část práce je teoretická a shrnuje poznatky různých autorů (především zahraničních sociolingvistů a odborníků na jazykový kontakt). Druhá část práce představuje českou menšinu v Srbsku a rovněž autorčin vlastní výzkum. Domnívám se, že v oddílech, které se zaměřují na shrnutí dosavadních poznatků, autorka odvedla poctivou práci, shrnutí je poměrně podrobné a vychází ze vcelku aktuální literatury. Je nicméně otázka, jestli je vlastně podrobnost zpracování teoretické části nutná, protože některé zde představené poznatky působí snad trochu samoúčelně (například explicitní přimknutí se k Štefánikově definici bilingvismu na s. 11) a v některých případech souvisí s částí praktickou jen volně. V praktické části se mi trochu zdá, že autorka má tendenci (nejspíše pod vlivem přečtené popularizační literatury o české menšině v Srbsku) zaujímat hodnotící stanoviska (např. věta „Maďarizace byla naštěstí jen dočasná a na mluvě české menšiny vliv nezanechala." na s. 40; na s. 41 se mluví o tom, že „v obci Ablián český jazyk v krátkém časovém období ohrožovala maďarština"), což není v odborném textu patřičné.

Hlavní přínos práce tkví nepochybně v představení vlastního výzkumu v oddílu 6 *Jazykový posun u české menšiny žijící v Srbsku*. Autorka v rámci dvou návštěv zkoumaného společenství pořídila velké množství nahrávek z různých komunikačních situací. Jejím cílem přitom nebyla komplexní analýza mluvy české menšiny, anebo dialektologická analýza nářečních pozůstatků v této mluvě, ale právě otázka jazykové volby a jazykového posunu, a to zejména z hlediska sociálních sítí jednotlivých mluvčích. Při analýze jazykového posunu se autorka metodologicky inspiruje studií Liho Weie et al. (1992), která se zabývala čínsko-anglickým společenstvím v Newcastlu.

Zkoumána byla jedna rozvětvená rodina ve třech generacích, což je pro účely bakalářské práce dostatečné. Autorka si v tomto ohledu dobře uvědomuje, že výsledky její práce představují určitý možný model jazykového posunu ve zkoumaném společenství, ale že je nelze automaticky zobecňovat pro společenství jako takové. Na příkladu dané rodiny se však dobře ukazuje jak samotný proces vcelku rychlého jazykového posunu (zatímco nejstarší generace ještě mluví běžně česky, příslušníci nejmladší generace už typicky česky jen pasivně rozumí, ale mluví jen s obtížemi), tak faktory, které hladkost tohoto posunu částečně nabourávají (především postoje k jazyku). Autorka jednotlivé poznatky o jazykové volbě jednotlivých typů mluvčích dokládá příklady z různých interakcí. Jazykově smíšené interakce (smíšené především v tom smyslu, že se oba jazyky střídají, mísí či ovlivňují v mluvě jednoho mluvčího), jsou extrémně zajímavé a v českém prostředí pokud vím dosud systematičtěji nezkoumané. Bakalářská práce Terezy Štochlové to sama o sobě neměla za cíl, nicméně nahrávky pořízené v rámci jejího výzkumu bude snad možné dále využívat a podívat se na to, jak se dva typologicky blízké a vysoce flektivní jazyky prolínají v konkrétních interakcích, což je důležitý komplement obecných procesů jazykového posunu. V rámci obhajoby bych se proto rád zeptal na to, zda výhledově plánuje přepsané rozhovory zveřejnit pro další analýzy a v jaké formě.

Po jazykové, formulační a stylové stránce je práce na dobré úrovni. Celkově práce splňuje nároky kladené na bakalářské práce. Práci proto doporučuji k obhajobě a přes výšeuvedené drobné nedostatky ji navrhuju hodnotit známkou **výborně**.

V Praze dne 18. srpna 2017

Mgr. Jan Chromý, Ph.D.